Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

21.4.2026

Mikro- ja yksinyrittäjät ry asiantuntijalausunto

Asia: HE 40/2026 vp – Hallituksen esitys työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

1. Yleinen arvio esityksestä

Mikro- ja yksinyrittäjät ry (MYRY) pitää työeläkejärjestelmän rahoituksellisen kestävyyden vahvistamista tärkeänä ja perusteltuna tavoitteena. Väestörakenteen muutos, työikäisen väestön supistuminen sekä julkisen talouden paineet edellyttävät toimia, joilla järjestelmän pitkän aikavälin rahoitus turvataan.

Esityksessä ehdotetut toimet, kuten sijoitusriskin hallittu lisääminen, rahastoinnin vahvistaminen sekä indeksimekanismin tarkistaminen, voivat kokonaisuutena tukea järjestelmän kestävyyttä. Mikro- ja yksinyrittäjät korostaa kuitenkin, että työeläkejärjestelmän hyväksyttävyys ja siihen kohdistuva luottamus rakentuvat paitsi taloudelliselle kestävyydelle myös koetulle oikeudenmukaisuudelle eri vakuutettujen ryhmien välillä. Tästä näkökulmasta esityksessä on havaittavissa rakenteellisia epäsymmetrioita, jotka koskevat erityisesti yrittäjiä.

2. Indeksirajoitin ja sen vaikutukset yrittäjiin

Mikro- ja yksinyrittäjät kiinnittää erityistä huomiota esityksessä ehdotettuun indeksirajoittimeen. Kyseessä on esityksen ainoa elementti, joka vaikuttaa suoraan etuustasoon, ja sen vaikutukset ulottuvat kaikkiin työeläkejärjestelmän mukaisiin eläkkeisiin, mukaan lukien yrittäjien YEL-eläkkeet.

Samanaikaisesti esityksen muut keskeiset toimenpiteet, kuten sijoitusriskin lisääminen ja rahastoinnin vahvistaminen, kohdistuvat pääosin palkansaajien työeläkejärjestelmään, jossa rahastointi jo nykyisin muodostaa keskeisen osan järjestelmän rakennetta. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa järjestelmän tuottopotentiaalin parantamiseen tähtäävät toimet kohdentuvat ensisijaisesti rahastoivaan osaan järjestelmää, mutta etuuksiin kohdistuvat rajoitteet ulotetaan myös yrittäjiin, joiden eläketurva ei perustu rahastointiin.

MYRY pitää tärkeänä, että valiokunta arvioi indeksirajoittimen vaikutuksia eri ryhmiin erikseen. Yrittäjien eläketaso on keskimäärin palkansaajia matalampi, eikä sen voida odottaa tulevan YEL-uudistuksenkaan myötä juuri nousevan, jolloin indeksirajoittimen vaikutus korostuu suhteellisesti. Etuuksiin kohdistuvien rajoitusten tulee olla tasapainossa järjestelmän rakenteellisten hyötyjen kanssa.

3. Yrittäjien eläkejärjestelmän rahastoinnin puuttuminen

Mikro- ja yksinyrittäjät pitää merkittävänä puutteena sitä, että yrittäjien eläkejärjestelmän keskeistä rakenteellista erityispiirrettä, eli rahastoinnin puuttumista, ei esityksessä tarkastella sisällöllisesti lainkaan. Esityksessä todetaan, että YEL-järjestelmä perustuu jakojärjestelmään, mutta tästä huolimatta ei arvioida, millaisia vaikutuksia tällä rakenteella on järjestelmän kestävyyteen, yrittäjien eläketurvan kehitykseen tai eri vakuutettujen ryhmien väliseen tasapainoon.

MYRY katsoo, että nyt käsillä oleva uudistus olisi ollut perusteltu ja ajankohtainen paikka käynnistää keskustelu yrittäjien eläkejärjestelmän rakenteesta ja rahastoinnista. Yrittäjien jättäminen systemaattisesti näiden tarkastelujen ulkopuolelle ei ole tarkoituksenmukaista, erityisesti tilanteessa, jossa muuta työeläkejärjestelmää kehitetään rahastointia vahvistavaan suuntaan.

Nykytilanteessa yrittäjien eläkkeitä ei rahastoida lainkaan, ja valtio kattaa merkittävän osuuden YEL-eläkkeiden rahoituksesta. Tämä kasvattaa julkisen talouden vastuuta jatkuvasti, ellei järjestelmän rakenteellisia ongelmia ratkaista. MYRY katsoo, ettei tällainen kehitys ole kestävää eikä sen tarkastelua tule enää siirtää.

MYRY esittää, että yrittäjien eläkejärjestelmän rahastointia koskeva arviointi käynnistetään viipymättä ja että jatkovalmistelussa tarkastellaan vaihtoehtoja, joilla yrittäjien eläketurvaa voidaan asteittain vahvistaa rahastoinnin keinoin.

4. Sijoitusriskin lisääminen ja vaikutukset mikroyrityksiin

Mikro- ja yksinyrittäjät ymmärtää esityksen lähtökohdan, jonka mukaan sijoitusriskin lisääminen voi pitkällä aikavälillä parantaa tuottoja ja siten hillitä työeläkemaksujen nousupainetta. Pidämme tavoitetta kannatettavana. Samalla esityksessä todetaan, että sijoitusriskin kasvattaminen lisää myös maksutason vaihtelua.

Tämä näkökulma on erityisen merkityksellinen mikroyritysten kannalta. Pienille työnantajille ja yksinyrittäjille maksujen ennakoitavuus on keskeinen tekijä yritystoiminnan suunnittelussa, ja kustannusten vaihtelu voi vaikuttaa suoraan työllistämispäätöksiin sekä yritystoiminnan jatkuvuuteen.

MYRY katsoo, että jatkovalmistelussa ja vaikutusarvioinnissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota maksutason vaihtelun vaikutuksiin pieniin työnantajiin sekä varmistaa, ettei järjestelmän muutoksista aiheudu suhteettomia riskejä mikroyrityksille.

Pidämme tärkeänä, että työeläkejärjestelmää kehitetään kokonaisuutena kestäväksi ja luotettavaksi. Samalla korostamme, että yrittäjien asemaa ei tule tarkastella irrallaan muusta järjestelmästä eikä jättää toistuvasti rakenteellisten rahastointiuudistusten ulkopuolelle.

Koko työeläkejärjestelmän uskottavuus edellyttää, että myös yrittäjien eläketurvan rakenteelliset kysymykset ja pitkän aikavälin kestävyys otetaan aktiiviseen ja systemaattiseen tarkasteluun.

Kunnioittavasti
Mikro- ja yksinyrittäjät ry (MYRY)
Liisa Hanén
Toiminnanjohtaja